

I. ADAPTACIJA

Superiorna izdašnost poreza na dodanu vrijednost po jedinstvenoj stopi od 22% u odnosu na prijašnji porez na promet proizvoda i usluga po višoj prosječnoj stopi, punim se intenzitetom ispoljila u mjesecu veljači. S proširenom poreznom osnovicom, smanjenom evazijom i ubrzanjem procesa naplate, u njemu je naplaćeno po toj osnovi poreznih prihoda u iznosu od 1.7 mlrd. kuna, što je za 72.4% više od naplate poreza na promet u istom mjesecu prošle godine, s međugodišnjom dinamikom značajno višom od dinamike međugodišnjeg rasta bruto naplate novčanih primitaka pravnih osoba od realizacije roba i usluga (prema podacima za mjesec siječanj, međugodišnji rast tih primitaka iznosio je 18.8%, dok podaci ZAP-a za mjesec veljaču još nisu dostupni javnosti).

Doda li se tome intenzivnim uvozom iz prosinca prošle godine inducirani rast prijenosa naplate poreza na promet u siječnju ove godine, u prva dva ovogodišnja mjeseca ukupno je naplaćeno poreza na potrošnju u užem smislu u iznosu od 3.7 mlrd. kuna, što je za 81.9% više nego u istom razdoblju 1997. godine, dok zajedno s trošarinama (međugodišnji rast od 32.9%) i carinama (međugodišnji rast od 22.5%), naplata ukupnih poreza na potrošnju u siječnju i veljači 1998. godine dostiže iznos od 5.2 mlrd. kuna i za 62.5% je veća nego u istom razdoblju prošle godine, determinirajući i rast ukupnih prihoda Državnog proračuna (6.6 mlrd. kuna) u tom razdoblju za 51.0%.

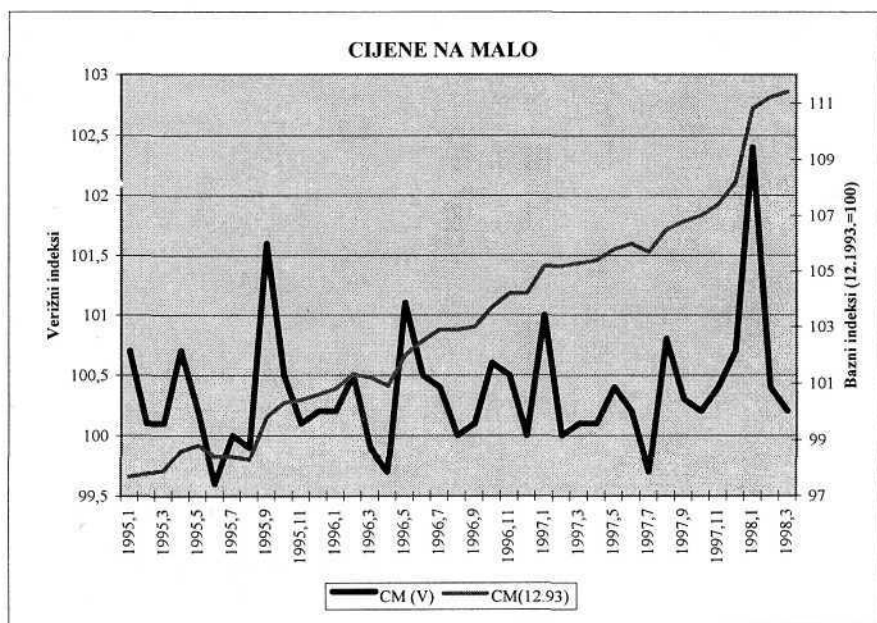
U takvim uvjetima, uz tekući proračunski suficit na razini od 5.7% ukupnih prihoda, ukupni rashodi Državnog proračuna veći su u prva dva mjeseca ove u odnosu na isto razdoblje prošle godine za 17.4%, pri čemu su - intenziviranjem podmirivanja ranije stvorenih obveza - izdaci za robe i usluge povećani za 41.8%, a subvencije i transferi za 34.4%.

Tablica 1.
**OSTVARENJE DRŽAVNOG PRORAČUNA
 U RAZDOBLJU SIJEČANJ - VELJAČA**

	Struktura (u %)		Indeksi 1998/97.
	1997.	1998.	
1. UKUPNI PRIHODI	100.00	100.00	151.0
- Porezi na dohotke i imovinu	16.73	13.96	126.0
- Porezi na potrošnju	61.95	69.90	170.4
- Ostali porezi	12.23	9.93	122.5
- Neporezni prihodi	8.01	4.81	90.7
- Prihodi od kapitala	1.07	1.41	198.7
2. UKUPNI RASHODI	121.35	94.32	117.4
- Dobra i usluge	67.17	55.36	124.5
- Kamate	16.01	10.55	99.5
- Subvencije	23.57	20.97	134.4
- Kapitalni rashodi	10.19	7.39	109.6
- Neto otplate	4.40	0.04	1.5
3. FINANCIRANJE (2-1)	21.35	-5.68	-40.2
- Strano financiranje	22.95	2.27	14.9
- Domaće financiranje	-1.60	-7.95	751.8

Nakon izravnog utjecaja uvođenja poreza na dodanu vrijednost na formiranje cijena u mjesecu siječnju (rast maloprodajnih cijena za 2.4%), kretanje cijena u veljači i ožujku ponovno je stabilizirano na relativno niskim razinama. Tako su cijene na malo u veljači porasle za 0.4%, a u ožujku za 0.2% kad je njihova razina za 2.9% viša nego u prosincu te za 5.8% viša nego u ožujku prošle godine, rezultirajući međugodišnjim rastom prosječne razine tih cijena u prvom tromjesečju ove u odnosu na isto razdoblje prošle godine od 5.6%. U tome, zbog oporezivanja prije neoporezivog ili niže oporezivog prometa određenih proizvoda i usluga, međugodišnji rast prosječne razine cijena prehrambenih te uopće

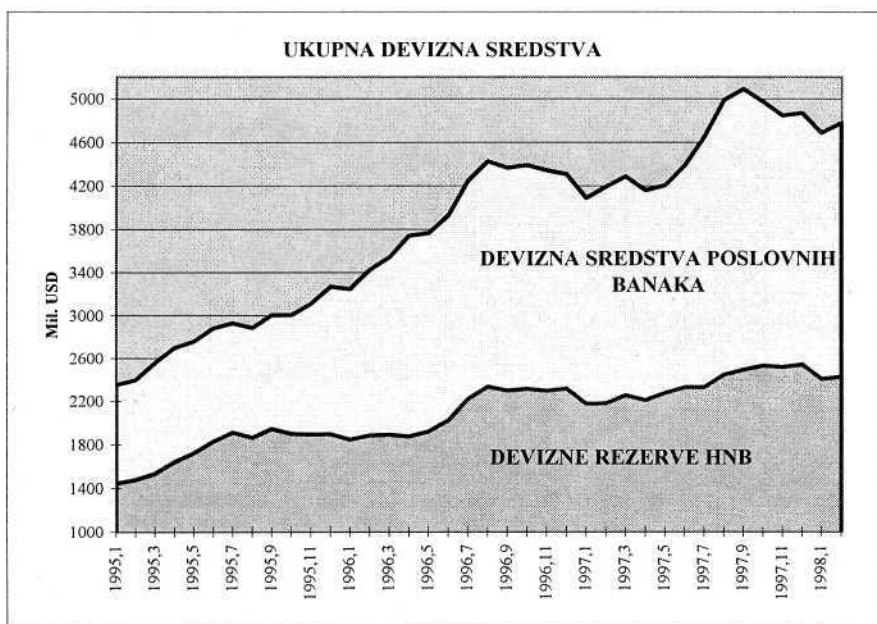
poljoprivrednih proizvoda iznosi 7.7% (tekući rast u prva tri ovogodišnja mjeseca iznosi 5.9% kod prehrambenih te - uključujući sezonsku komponentu - 12.0% kod poljoprivrednih proizvoda), a cijena usluga 10.9% (tekući rast 5.8%), u čemu obrazovanja, kulture i razonode 14.4% (7.4%) na koje je prvenstveno utjecao rast cijena u izdavačkoj djelatnosti za 13.2% (tekući rast 10.7%). Istodobno, cijene proizvođača industrijskih proizvoda niže su u ožujku ove u odnosu na prosinac prošle godine za 2.8%, dok je njihova prosječna razina u prvom tromjesečju ove za 0.5% niža nego u istom razdoblju prošle godine.

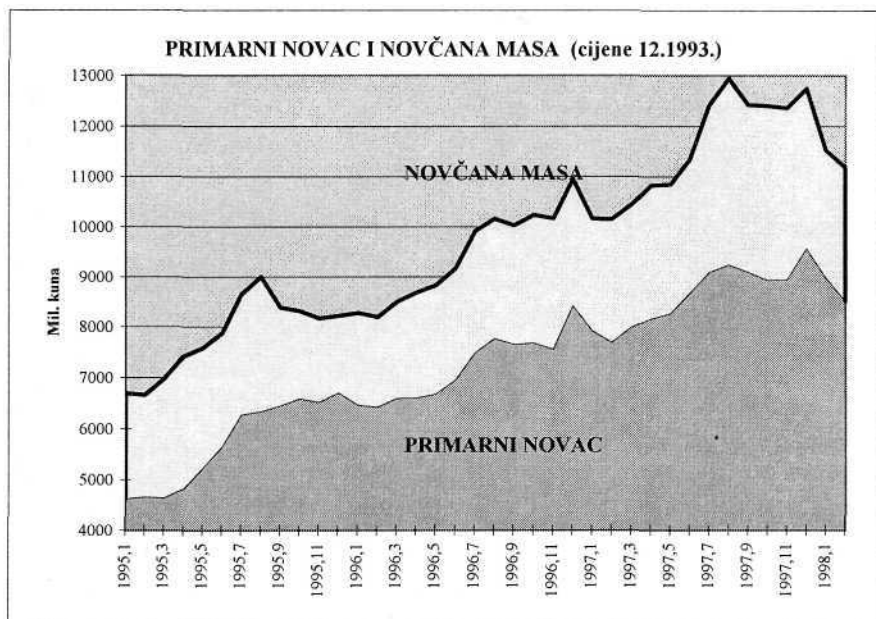

Monetarna osnova takvih kretanja i dalje je dominantno determinirana deviznim transakcijama, u okviru kojih su - nakon porasta tijekom 1997. godine za 225 mil. USD (za 9.7%) - devizne rezerve centralne banke uobičajeno sezonski smanjene u prva dva ovogodišnja mjeseca za 4.5% i krajem veljače iznose 2425 mil. USD, što je za 11.3% više nego godinu dana ranije. Pri tome treba imati na umu i aprecijaciju tečaja USD u odnosu na DEM u kojoj valuti se efektivno nalazi glavnina ukupno

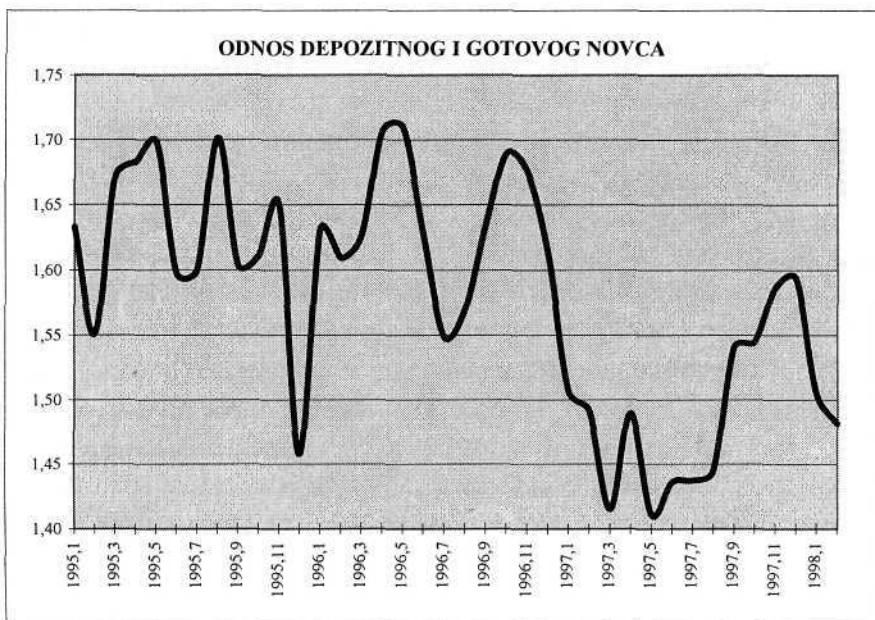
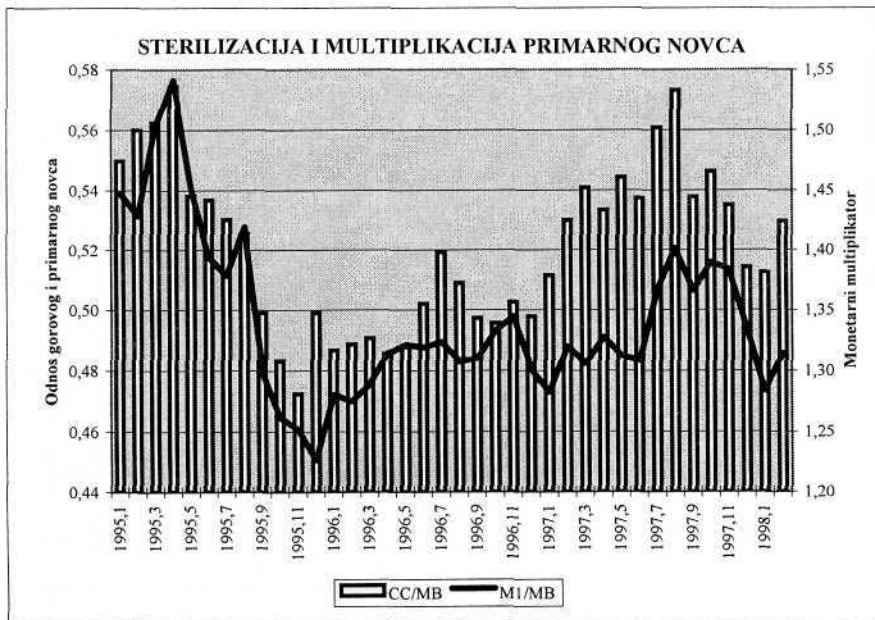
raspoloživih deviznih sredstava u bankarskom sustavu Hrvatske, tako da - izražene u DEM - nakon rasta tijekom 1997. godine za 956 mil. DEM ili za 26.6% i sezonskog pada u prva dva ovogodišnja mjeseca za 3.6% - ta sredstva iznose krajem veljače 4388 mil. DEM i za 19.2% su veća nego u istom mjesecu prošle godine.

Sukladno tome, unatoč bržeg rasta cijena tijekom siječnja i veljače 1998. u odnosu na prosječnu mjesečnu dinamiku iz 1997. godine, realna desezonirana količina primarnog novca u prva dva ovogodišnja mjeseca zadržana je na razini iz prosinca prošle godine i za 12.0% je viša nego u istom razdoblju te godine, uz nastavak tendencije (trend-ciklus) rasta po stopi od 0.8 mjesečno.

U strukturi tog novca, nakon porasta udjela gotovog novca sredinom 1997. godine na razinu od 57.3% proizašlog iz konverzije sezonskog povećanja deviznog priliva od turizma, udio gotovog novca u veljači 1998. vratio se na razinu od 53% na kojoj je bio i godinu dana ranije, u kojim uvjetima je - sukladno kretanju primarnog novca - njegova prosječna realna razina u prva dva ovogodišnja mjeseca za 12.1% viša nego u istom razdoblju prošle godine. Slične tendencije, samo sa sezonskim pomakom prema kraju godine, ima i kretanje depozitnog novca, čija realna razina je u prva dva mjeseca 1998. godine za 11.7% viša u odnosu na isto razdoblje prošle godine i čiji se odnos prema gotovom novcu - nakon intenzivnog pada krajem 1996. i početkom 1997. godine sa 1.68 na 1.41, a zatim dostizanja razine od 1.59 krajem 1997. godine - formira početkom 1998. godine na razini od 1.49 pod utjecajem i povećanog prethodnog angažiranja depozitnog novca za financiranje uvoza te realokativnog djelovanja poreza na dodanu vrijednost.

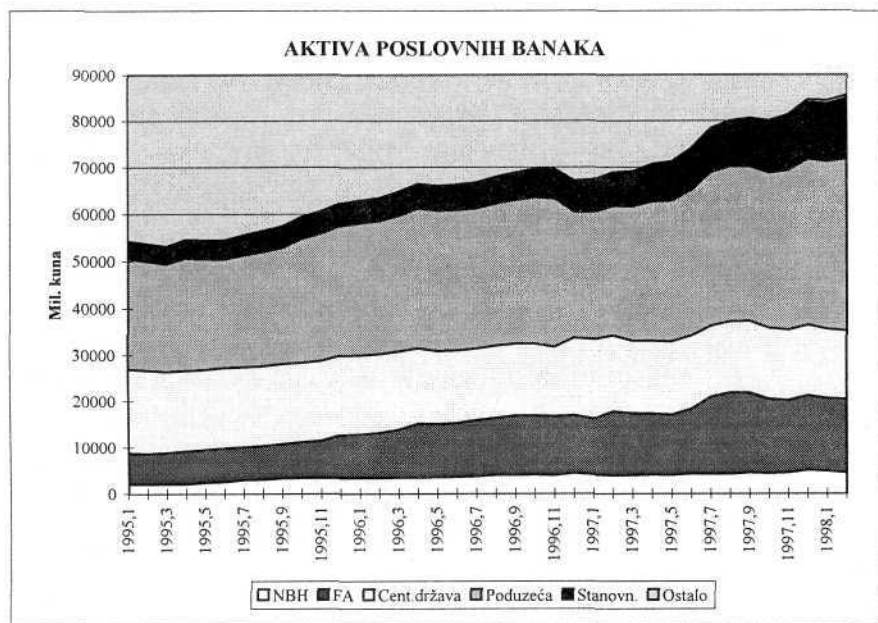

Uz takva dinamička obilježja i strukturne odnose u kretanju sastavnih komponenti, kao i povećanja opće razine cijena, sezonalna razina realne novčane mase niža je u veljači 1998. u odnosu na prosinac 1997. godine za 2.1%, čime je zaustavljen i trend njezinog rasta iz prošle godine po prosječnoj stopi od 1.3% mjesečno, ali još uvijek na razini koja je (uz relativno nizak monetarni multiplikator od 1.3) u prva dva ovogodišnja mjeseca za 11.8% realno viša nego u istom razdoblju prošle godine.

Istodobno, kao rezultat ostvarenog rasta dohodaka i povećanja sklonosti štednji tijekom 1997. godine, oročeni depoziti realno su veći u razdoblju siječanj-veljača 1998. u odnosu na isto razdoblje prošle godine za 48.4%, dok devizna sredstva u poslovnim bankama - akumulirana u vrijeme prošlogodišnje turističke sezone na razinu od 2.6 mlrd. USD, a zatim postupno smanjivana rastom uvoza - u prva dva ovogodišnja mjeseca prosječno iznose 2319 mil. USD (međugodišnji rast od 18.1%), u kojim uvjetima ukupna likvidna sredstva u nacionalnoj ekonomiji iznose početkom godine 51 mlrd. kuna i za 27.0% su realno veća nego prije godinu dana, s tendencijom povećanja udjela ukupnih deviznih depozita u njihovoj strukturi sa 62.0 na 64.3% te oročenih depozita sa 9.9 na 11.3%, nasuprot smanjenju udjela novčane mase sa 28.1 na 24.5%.

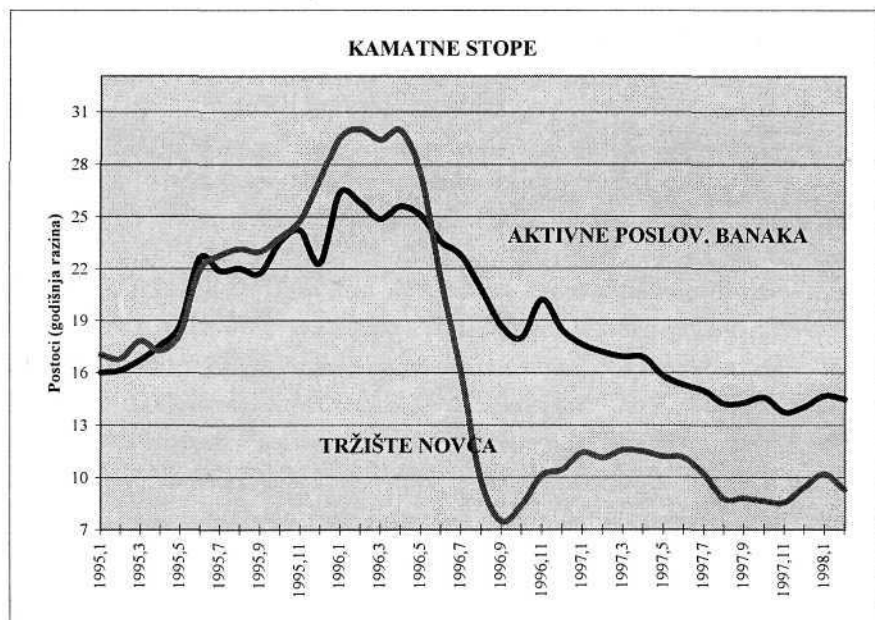
Uz, otkupom deviza smanjenim udjelom neto inozemne pasive u tim sredstvima sa 33.8% početkom 1997. na 29.7% u 1998. godini, neto domaća aktiva bankarskog sustava realno je tako veća u prva dva ovogodišnja mjeseca u odnosu na isto razdoblje prošle godine za 29.6%, u okviru čega aktiva poslovnih banaka za 18.3%. U njezinoj strukturi povećan je udio plasmana stanovništvu sa 9.9 na 15.3%, te poduzećima sa 40.1 na 42.8%, nasuprot smanjenja udjela središnje države sa 23.8% u veljači 1997. na 17.2% u istom mjesecu 1998. godine, dok je istodobno u strukturi pasive poslovnih banaka - usporedo sa smanjenjem udjela blokiranih deviznih depozita sa 10.8 na 5.9% sukladno servisiranju javnog duga po osnovi "stare" devizne štednje - povećan

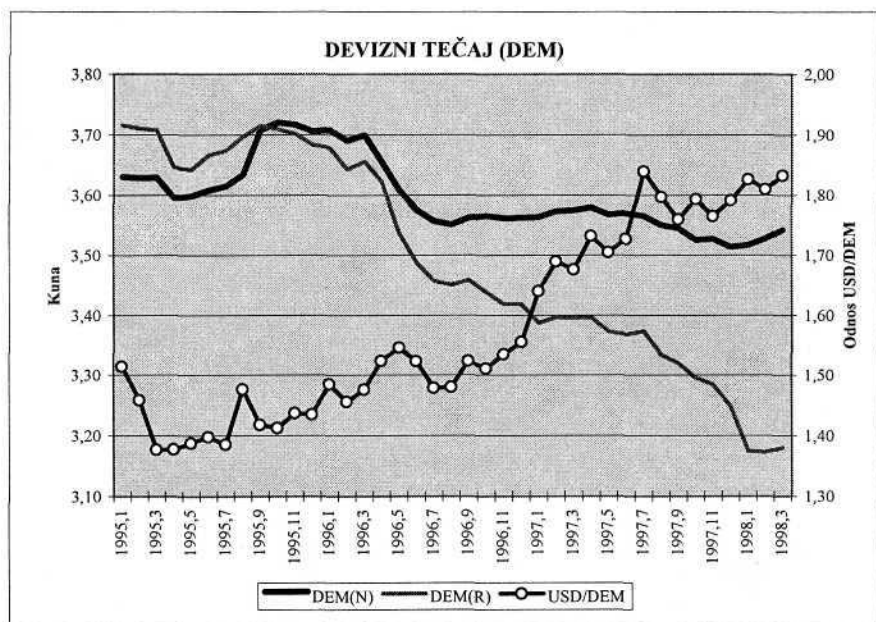
udio likvidnih deviznih depozita sa 34.7 na 38.1% i posljedično tome ukupne devizne komponente sa 53.5 na 55.5%, kao i udio štednih depozita u nacionalnoj valuti sa 5.1 na 6.5%.

Takva kretanja u monetarnoj sferi, povezana s utjecajem uvođenja poreza na dodanu vrijednost na likvidnost privrednih subjekata i njihovu potražnju za kreditima te s promjenom ponašanja velikih banaka (neto ponude sredstava) na tržištu novca, odražavaju se i na kretanje kamatnih stopa i tečaja. Nakon siječanjskog skoka prosječne kamatne stope na tržištu novca sa 9.4 na 10.2%, ona je u veljači spuštena na 9.3%, da bi u ožujku i početkom travnja ponovno porasla na razine iznad 10%, dok se prosječne aktivne kamatne stope banaka koje su krajem 1997. godine pale na 13.7% sada formiraju na razini od oko 14.5%, s razlikom između aktivnih i pasivnih kamatnih stopa od 10 postotnih poena. Istodobno, induciran utjecajem visokog deficita u robnoj razmjeni s inozemstvom krajem 1997. godine koji se odrazio na potražnju i raspoloživa devizna sredstva u poslovnom bankarstvu te povezan i sa kretanjem domaćih

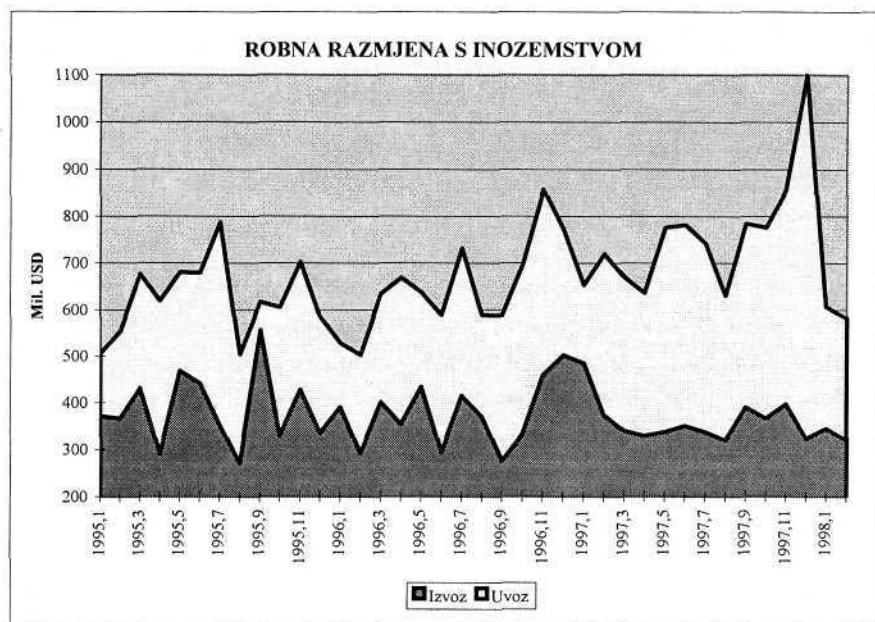
cijena, odnosno troškova poslovanja, nominalni tečaj DEM na deviznom tržištu aprecirao je u prvom tromjesečju 1998. godine za 0.9%, a tečaj USD za 3.0%, čime je u veljači i ožujku zaustavljena daljnja tendencija realne deprecijacije tečaja DEM na razini za 6.4% nižoj nego u prvom tromjesečju 1997. godine, dok je sukladno kretanju međuvalutarnih odnosa na svjetskom tržištu (aprecijacija tečaja USD u odnosu na DEM od kraja 1996. do ožujka 1998. za 18%) prosječni realni tečaj USD aprecirao u prvom tromjesečju 1998. u odnosu na isto razdoblje 1997. godine za 2.2%.

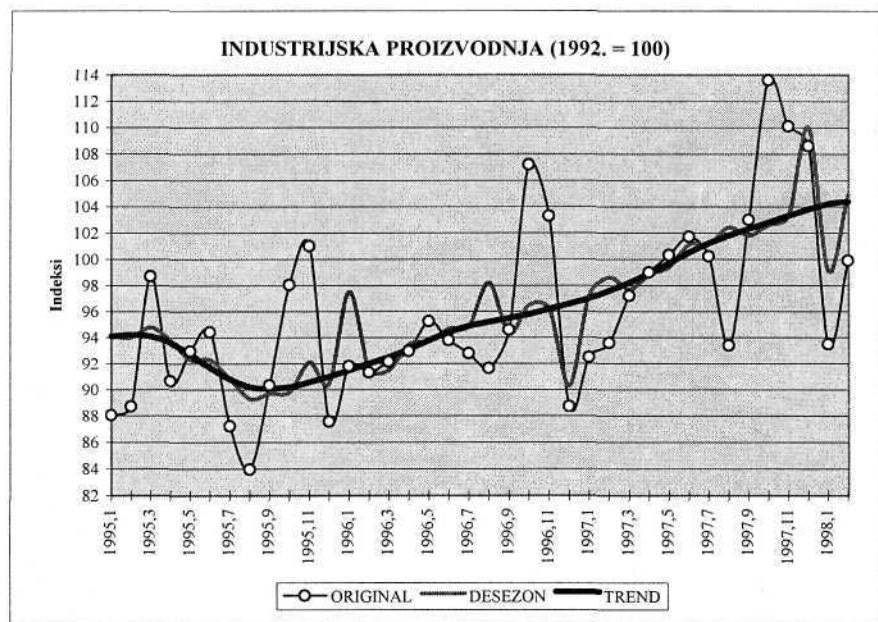

Navedene promjene međuvalutarnih odnosa odražavaju se i na statistički iskaz vanjskotrgovinske razmjene, gdje je (izraženo u tekućim vrijednostima USD) robni izvoz u siječnju i veljači 1998. godine ukupno iznosio 665 mil. USD što je za 22.4% manje nego u istom razdoblju prošle godine, dok je uvoz iznosio 1187 mil. USD ili za 13.6% manje od prošlogodišnjeg. Međutim, izraze li se te vrijednosti u DEM kao reprezentantu referalnih valuta u kojima se efektivno odvija glavina robne razmjene, robni izvoz - nakon kratkoročnog pomaka na prijelazu iz 1996. u 1997. godinu - od tada relativno stagnira na prosječnoj mjesečnoj razini od oko 610 mil. DEM (u prva dva mjeseca ove godine 604 mil. DEM), dok je smanjenje vrijednosti uvoza (1079 mil. DEM prosječno u prva dva ovogodišnja mjeseca) u odnosu na isto razdoblje prošle godine za 5.5% pod snažnim utjecajem skoka uvozne potražnje i formiranja zaliha uvoznih proizvoda s kraja 1997. godine, uz zadržavanje tendencije njegovog daljnjeg rasta po stopi od 0.3% prosječno mjesečno.

Jednak intenzitet tendencije tekućeg rasta (0.3% mjesečno) ima u prva dva mjeseca i industrijska proizvodnja koja se postupno stabilizira nakon visokih mjesečnih oscilacija na prijelazu iz 1997. u 1998. godinu (u prosincu prošle godine njezina sezonski prilagođena razina bila je za 6.0% veća od razine trenda u tom mjesecu, u siječnju za 4.9% manja, a u veljači za 0.5% veća od tih razina) i koja je u prva dva ovogodišnja mjeseca za prosječno 3.9% viša nego u istom razdoblju prošle godine - prvenstveno pod utjecajem proizvodnje kapitalnih proizvoda čiji međugodišnji rast iznosi 11.8%.

Doda li se svemu tome i podatak da je, po osnovi povećane razine cijena i relativno smanjene likvidnosti, tijekom siječnja i veljače 1998. godine zaustavljena dotadašnja tendencija realnog rasta mase plaća na razini za 5.8% višoj od prošlogodišnje, dobiva se prilično heterogen skup osnovnih pokazatelja profiliranja ukupne ekonomske situacije u Hrvatskoj na početku 1998. godine. Situacije u kojoj su se dotadašnji mehanizmi i modaliteti privrednih kretanja izravno i neizravno suočili s djelovanjem novog poreznog instrumenta koji je već na samom početku svoje primjene doveo do relativno značajne realokacije raspoloživih novčanih sredstava te inicijalnog povećanja opće razine cijena na tržištima proizvoda i usluga, deviza i novca, postavljajući time određene zahtjeve u pogledu adaptacije poslovanja privrednih subjekata izmijenjenim uvjetima. Intenzivnije oscilacije privrednih kretanja u prvim mjesecima 1998. godine u odnosu na njihove relativno stabilne tendencije prenijete iz 1997. godine, prvenstveno su izraz početnih problema u toj adaptaciji.

Tablica 2.
OSNOVNI POKAZATELJI PRIVREDNIH KRETANJA

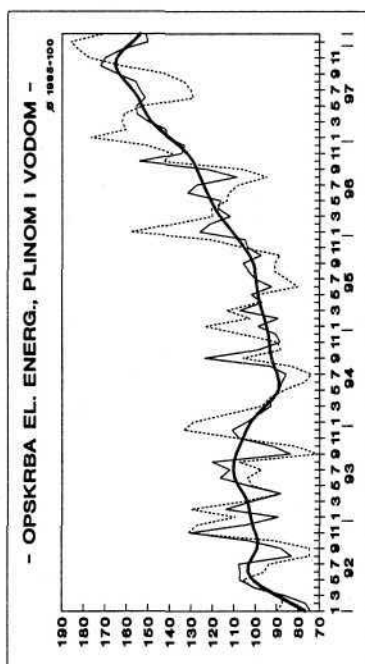
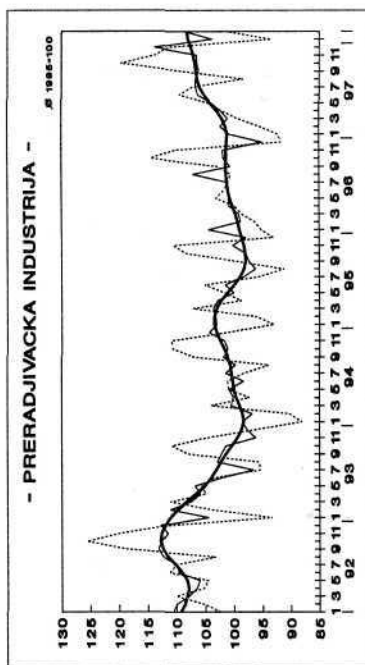
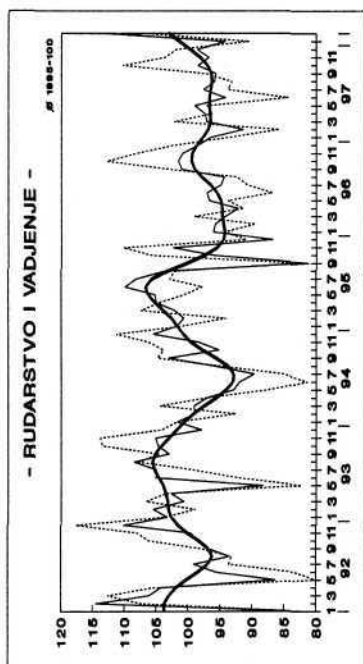
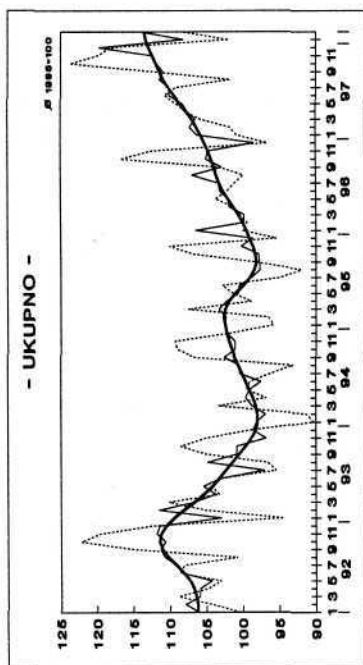
- Indeksi realne razine

	<u>1996.</u> 1995.	<u>1997.</u> 1996.	<u>II 1998.</u> II 1997.	<u>I-II 1998.</u> I-II 1997.
INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA	103.1	106.8	106.7	103.9
- rudarstvo	97.0	99.7	124.3	109.9
- prerađivačka ind.	101.3	103.9	106.5	103.0
- el. energija, plin, voda	125.4	124.2	106.4	105.9
TURIZAM (noćenja)	166.5	141.3	99.7	101.9
IZVOZ ROBA	97.4	96.2	85.8	77.6
UVOZ ROBA	103.7	117.1	80.8	86.6
MASA NETO PLAĆA	104.1	112.3	106.2	105.8
NETO NOVČANI PRIMICI PRIVREDE	110.3	113.7	102.7	102.7 ^{*)}
PRIHODI PRORAČUNA I FONDOVA	95.4	108.4	107.2	107.2 ^{*)}
ZAPOSLENOST	126.0	95.8	96.0	95.9
PRIMARNI NOVAC	107.0	120.0	110.7	112.0
NOVČANA MASA	120.4	123.0	110.2	111.8
UKUPNA LIKVIDNA SREDSTVA	142.5	139.0	125.5	127.0
CIJENE PROIZVOĐ. U IND.	101.4	102.3	99.3	99.5 ^{**)}
CIJENE NA MALO	103.5	103.6	105.8	105.6 ^{**)}
TEČAJ - DEM	95.5	95.0	93.7	93.6 ^{**)}
- USD	101.1	109.9	102.4	102.2 ^{**)}

*) siječanj

**) siječanj-ožujak

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

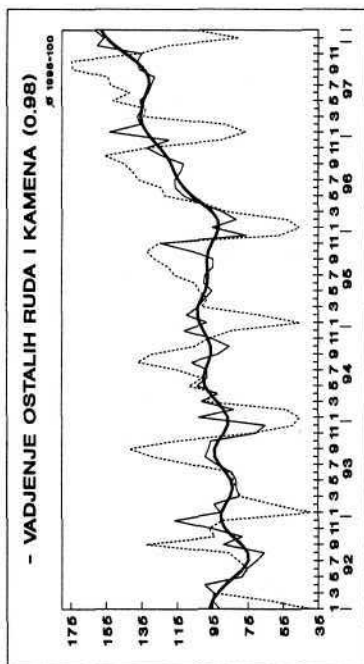
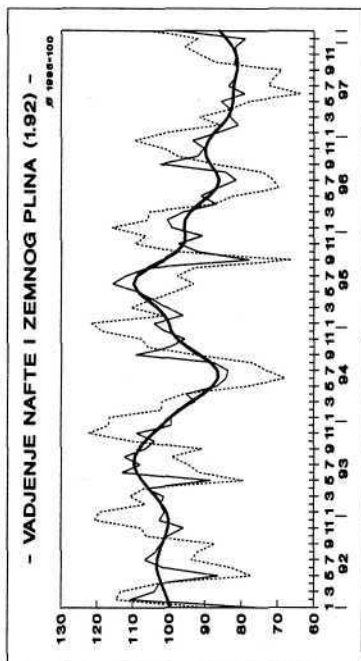
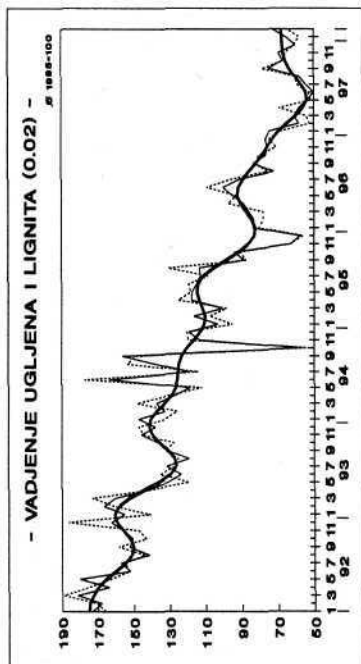

..... ORIGINALNI PODACI

----- DESEZONIRANO

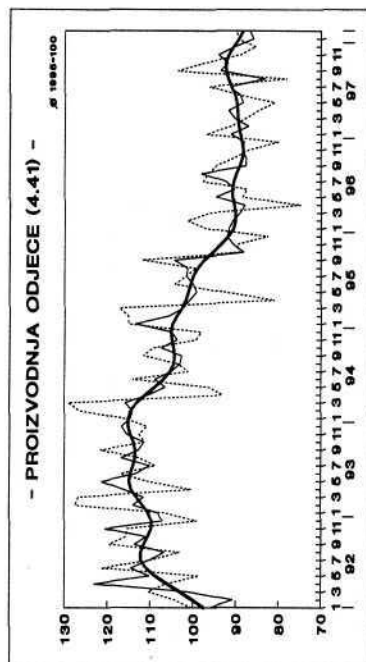
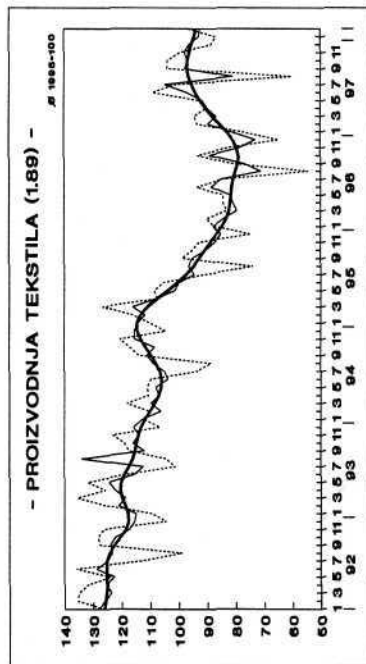
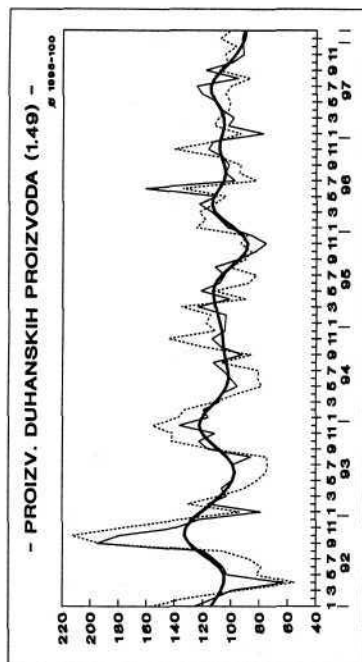
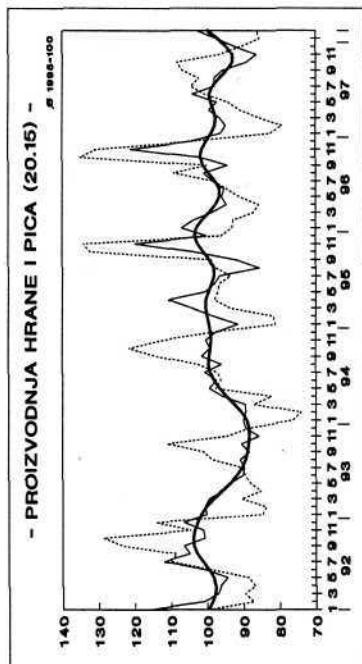
——— TREND-CIKLUS

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

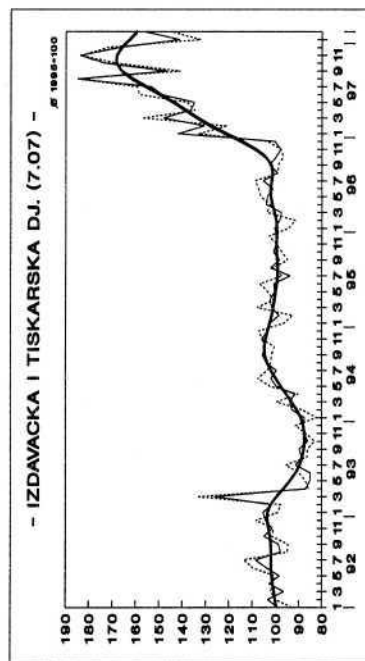
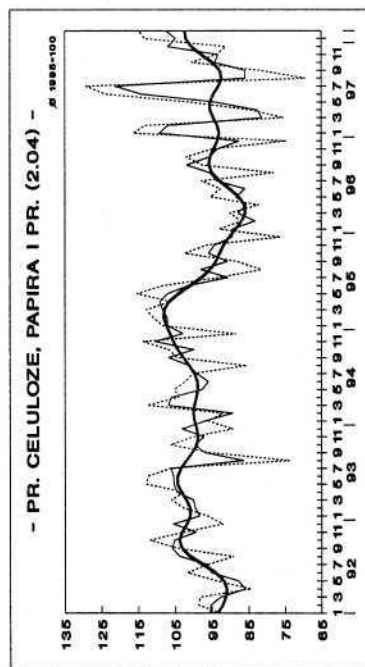
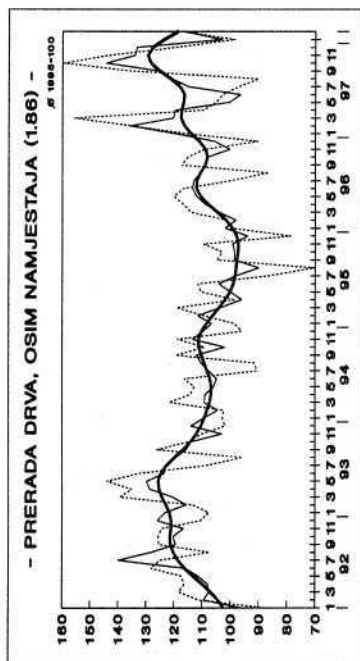
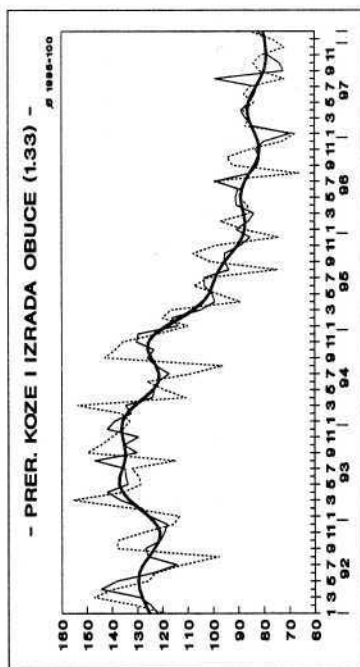
..... ORIGINALNI PODACI — DESEZONIRANO — TREND-CIKLUS

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

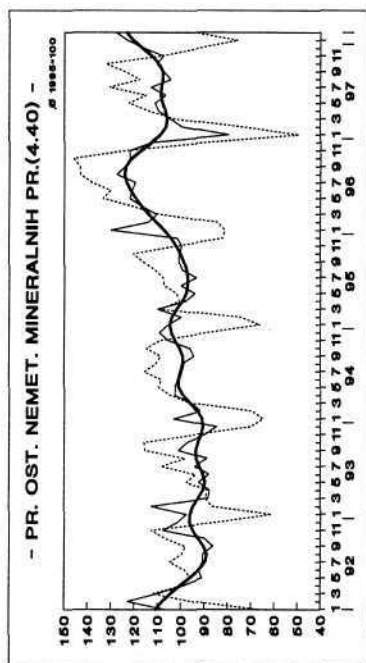
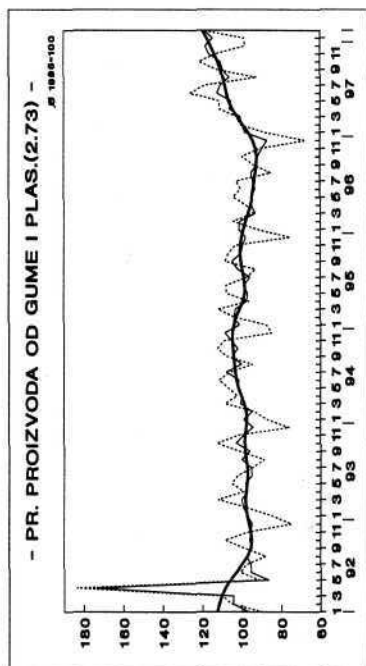
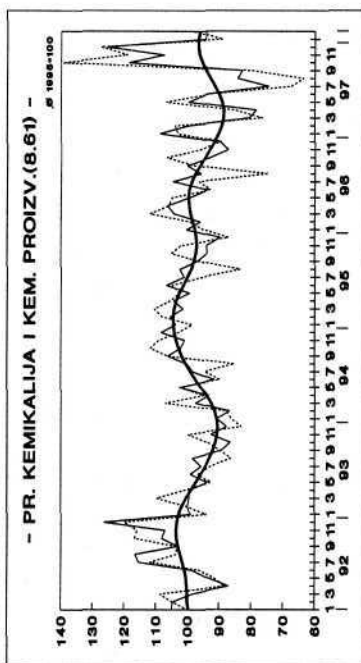
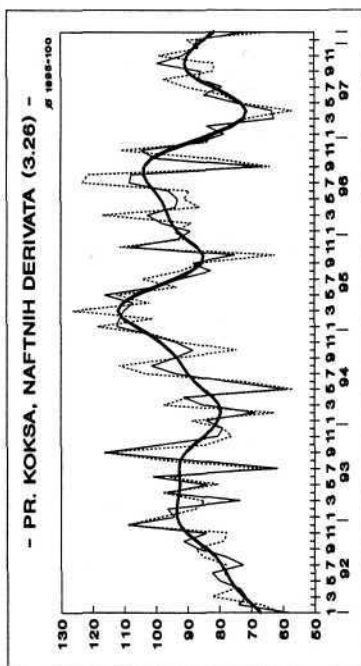
..... ORIGINALNI PODACI ——— DESEZONIRANO ——— TREND-CIKLUS

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

..... ORIGINALNI PODACI — DESEZONIRANO — TREND-CIKLUS

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

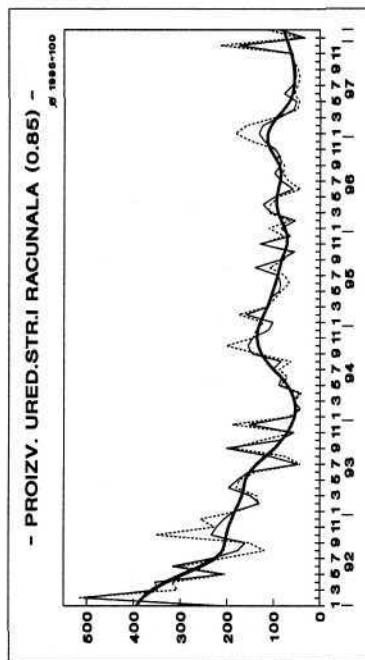
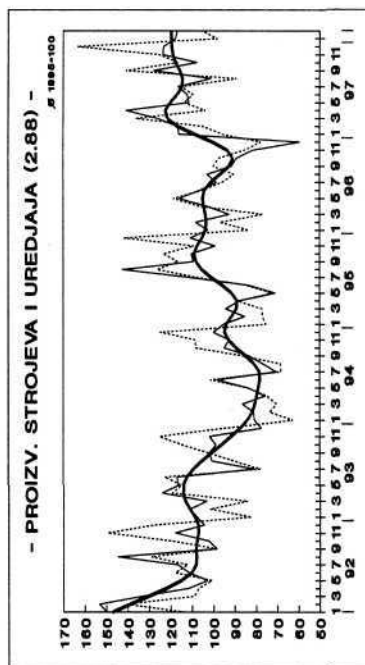
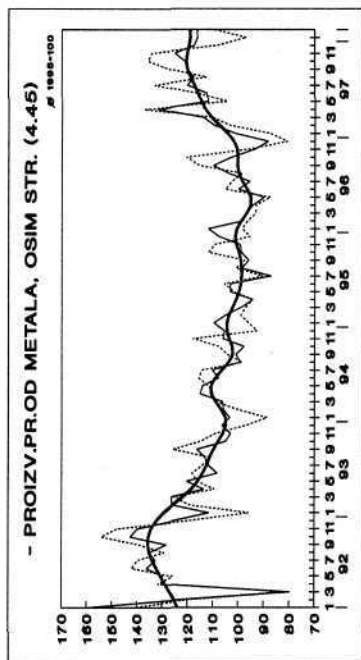
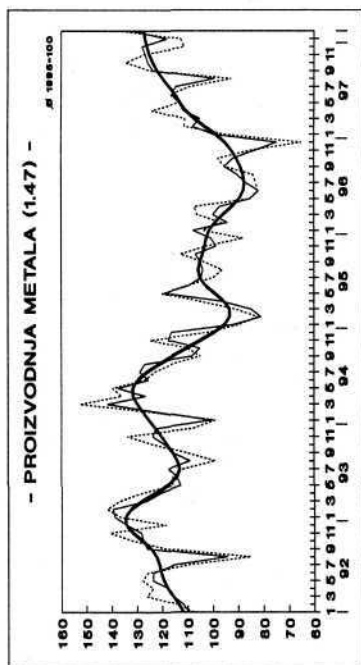

..... ORIGINALNI PODACI

- - - - - DESEZONIRANO

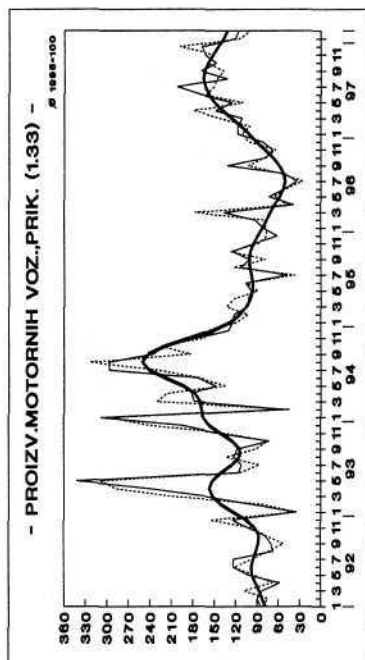
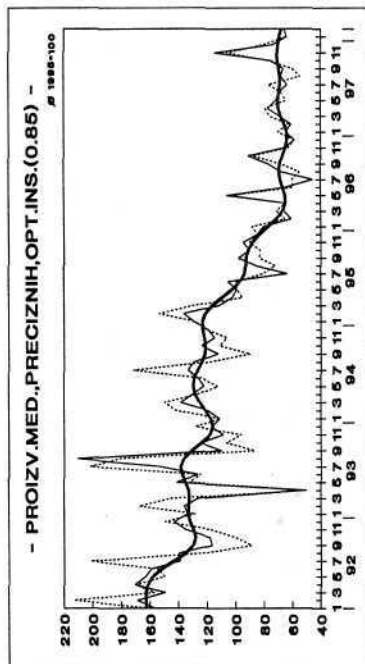
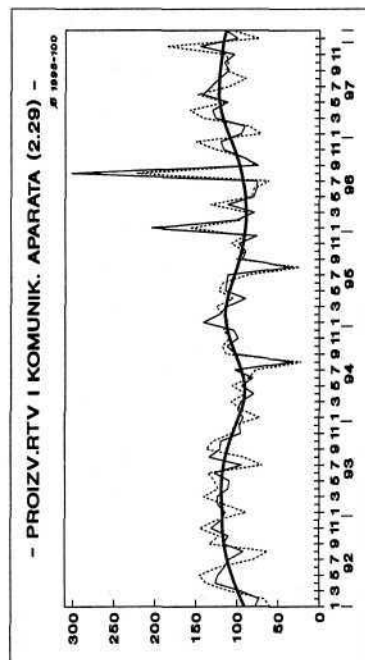
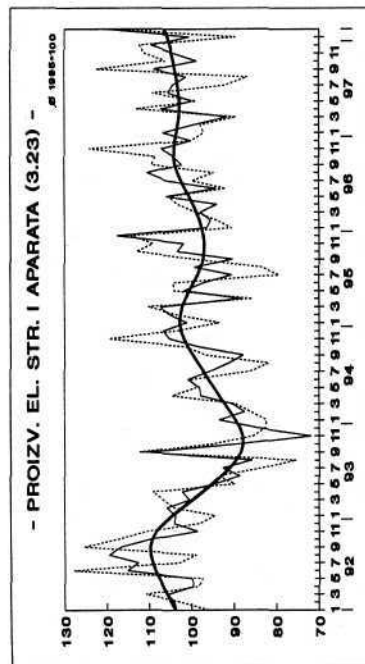
——— TREND-CIKLUS

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

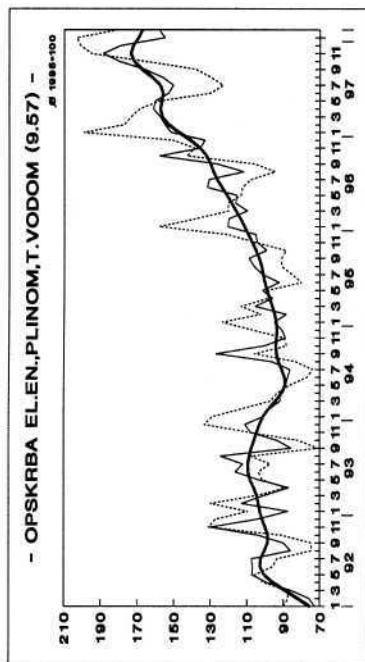
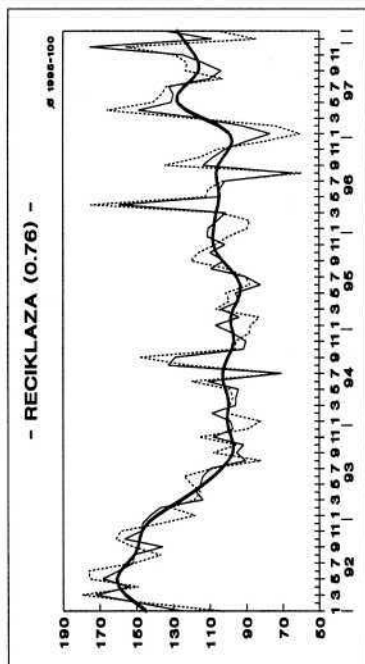
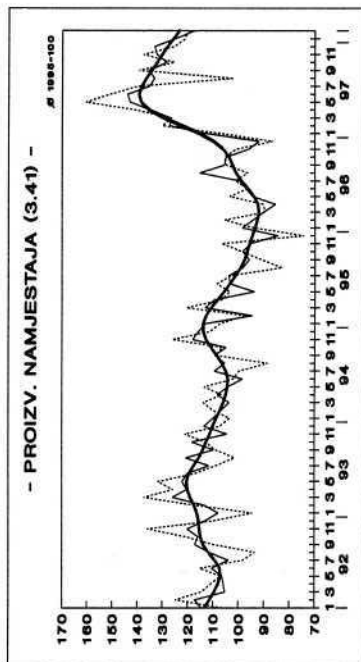
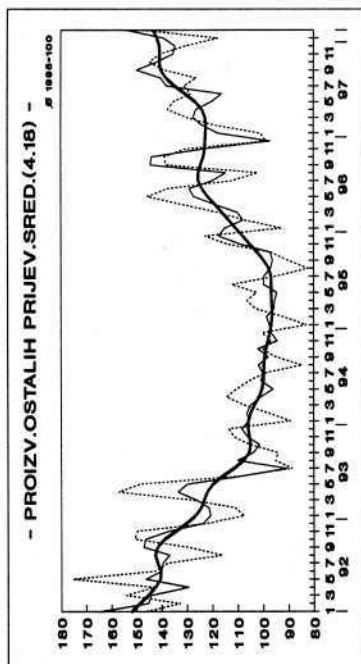
..... ORIGINALNI PODACI — DESEZONIRANO — TREND-CIKLUS

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

..... ORIGINALNI PODACI ——— DESEZONIRANO ——— TREND-CIKLUS

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

..... ORIGINALNI PODACI ——— DESEZONIRANO ——— TREND-CIKLUS